

Terve Afrikka -verkoston vaihtojaksot toteutuvat jälleen

14.11.2022

Terve Afrikka -verkosto mahdollistaa sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden ja asiantuntijoiden liikkuvuudet Ugandaan ja Keniaan. Kumppanikorkeakouluina toimii Ugandassa Clarke International University (CIU) ja Keniassa Maseno University. Verkoston yhtenä vahvana tavoitteena on tasa-arvoisuus, joten liikkuvuudet ovat vastavuoroisia. Vastaanotamme opiskelijoita ja henkilökunnan edustajia kumppanikorkeakouluista vuosittain myöntämällä heille liikkuvuuteen apurahaa.

Terve Afrikka-verkosto on saanut konsortiona Erasmus+ globaalin liikkuvuuden tukea vuodesta 2017 lähtien. Konsortiohakemuksia tehdään apurahakausittain verkostoon kuuluvien korkeakoulujen toimesta vuorotellen. Covid-19 pandemian jälkeen liikkuvuudet päästiin aloittamaan uudelleen syksyllä 2022.

Voin todeta olevani todella onnekas tullessani valituksi henkilökunnan liikkuvuusjaksolle Ugandaan. Samaan maakohteeseen valittiin kolme opiskelijaa Seinäjoen ammattikorkeakoulun Nursing-ohjelmasta sekä sosionomiopiskelijat Tampereen ammattikorkeakoulusta ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta.

Turvallisuus ennen kaikkea

Turvallisuus näkökulma on tärkeä prioriteetti Terve Afrikka -verkostolle. Terve Afrikka -verkosto valmentaa liikkujat huolellisesti. Osallistuimme opiskelijoiden kanssa kahteen orientaatiopäivään, jossa tapasimme kasvotusten kaikki Ugandaan ja Keniaan lähtevät opiskelijat ja opettajat. Valmennuspäivät olivat todella hyödyllisiä, jossa käsiteltiin laajasti terveysturvallisuutta, kulttuurien välisiä eroja, opiskeluun liittyviä seikkoja ja käytännön matkajärjestelyjä. Myös opiskelijoiden ja opettajien ryhmäytyminen pääsi hyvään alkuun heti ensimmäisestä tapaamiskerrasta lähtien, joka on mielestäni yksi tärkeimmistä tavoitteista valmennukselle.

Tulemmehan yhdessä kokemaan kehittyvän maan erilaisuuden, erityisesti emotionaalisesti.

Matkajärjestelyt aloitimme ryhmänä jo toukokuussa hoitamalla rokotukset ajan tasalle. Ugandaan vaaditaan keltakuumerokotustodistus ja kaksi Covid-19 rokotetta, jotta pääsee maahan. Lisäksi malarian estolääkitys on välttämätön. Kansallisen rokotusohjelman lisäksi suositellaan A-hepatiitti rokotetta. Suositeltavia rokotteita riskinarvion perusteella on mm. B-hepatiitti, polio ja kolera rokotteet. (Terveyskirjasto i.a).

Verkosto suosittelee, että koko lähtevä ryhmä matkustaa samaan aikaan. Varasimme opiskelijoiden kanssa yhteistyössä lentoliput sekä teimme viisumihakemukset verkossa. Asumisjärjestelyt hoidettiin Clarke International Universityn toimesta, jolloin tiesimme asuinalueen olevan turvallista ja vartioitua. Matkustusilmoituksen tekeminen ulkoministeriölle, matkustustiedotteeseen tutustuminen, matkavakuutusten hankkiminen ja ICE-henkilöiden ilmoittaminen verkostolle kuuluu osaksi turvallisuusprotokollaan. Matkustusilmoituksen avulla ulkoministeriö pystyy tavoittamaan kriisi- ja hätätilanteissa kohdemaassa olevat henkilöt ja antamaan heille toimintaohjeita. Matkustustiedotteet ovat puolestaan ulkoministeriön laatimia maakohtaisia matkustusturvallisuuteen liittyviä tiedotteita, jotka sisältävät pitkäkestoista tietoa maan yleisestä turvallisuustilanteesta. (Ulkoministeriö i.a).

Kokemuksia liikkuvuusjaksolta

Matkamme alkoi 16.9.2022 Helsinki-Vantaan lentokentältä. Reittimme kulki Istanbulin kautta, josta jatkoimme Entebben lentokentälle Ugandaan. Olimme perillä yöllä kolmelta, joten lentokenttä ei ollut ruuhkainen. Kuljettajamme oli meitä ajallaan vastassa, ja meidän isot painavat matkalaukut heitettiin näppärästi taksin katolle. Tunnelma matkan aikana oli maaginen ja hikinen; joka puolella oli pilkkopimeää, Ugandassa kun ei ole lainkaan katuvaloja. Pääsimme aamutuimaan lepäämään asunnoillemme malariaverkkojen alle ja valmistautumaan tulevaan viikkoon.

Aloitimme ohjelman yliopiston järjestämällä orientaatiopäivällä. Saimme tärkeää tietoa maasta ja kulttuurista erityisesti turvallisuuden näkökulmasta. Opiskelijoiden harjoittelupaikkatoiveita kuunneltiin ja moniin kysymyksiin vastattiin kärsivällisesti. Lisäksi opiskelijat saivat nimetyt paikalliset tutor-opiskelijat, jotka sitoutuivat olemaan saatavilla koko vaihtojakson ajan. Opiskelijoille oli myös järjestetty tapaaminen teleoperaattoriyhtiön edustajan kanssa, joka auttoi paikallisen puhelinnumeron ja data-asioiden kanssa.

Lahjoitin Clarke International Universitylle neljä elvytysnukkea ja sydäniskurin opetuskäyttöön. Terve Afrikka -verkosto puolestaan osallistui ylimääräisen matkalaukun kustannuksiin. Lahjoituksen tavoitteena on ylläpitää korkeakoulujemme tiivistä yhteistyötä sekä edistää Clarke International Universityn opetuksen laatua mahdollistamalla heille elvytyksen harjoittelu todentuntuisessa ympäristössä. Myös Guilfoylen (2022, s. 668) mukaan onnistuneimpien kumppanuuksien tärkeimpänä näkökohtana pieni- ja keskituloisten maiden ja korkeatuloisten maiden välisissä suhteissa on keskittyä koulutuksen ja ammattitaidon parantamiseen sekä tietojen ja taitojen siirtämiseen.

Elvytysnuket tulivat tarpeeseen, koska yliopisto tarjoaa koulutusta ensihoitoon erikoistuville sairaanhoitajaopiskelijoille. Pääsin toteuttamaan yhteisopettajuutta paikallisen opettajan Clare Nakingan kanssa yhdelle sairaanhoitajaryhmälle. Aiheenamme oli peruselvytys ja sydäniskurin käyttö. Samalla ohjasin

elvytysnukkejen oikeanlaisen käytön ja niiden huoltamisen, jotta nukkejen käyttöikä olisi mahdollisimman pitkä.

Kuva 1: Elvytysnukkejen luovutus Clarke International Universityn edustajille (kuva: Terhi Haapala).

Kuva 2: Osa paikallisista sairaanhoitajaopiskelijoista ehti kuvaan harjoitustuntien päätyttyä. Vasemmalla opettaja Clare Nakinga (kuva: Terhi Haapala).

Ensimmäisen viikon aikana tutustuimme opiskelijoiden tuleviin harjoittelupaikkoihin yhteyshenkilömme ohjaamana. Yksi vierailukohteista oli Kiwokon sairaala, joka on yksityinen voittoa tavoittelematon organisaatio

Kampalan lähellä. Sairaalassa on 204 potilaspaikkaa tarjoten hoitoa erityisesti vähävaraisille potilaille. Sairaalassa on myös kiireinen ensiapupoliklinikka ja mielenterveystyön palveluja. (Kiwoko Hospital i.a).

Saimme vierailukäyntimme aikana arvokasta tietoa HIV-positiivisten äitien hoitopolusta. Ugandassa kaikille raskaana oleville naisille tehdään HIV-testi. Jos testi on positiivinen, heille on luotu oma hoitopolku seuranta- ja ohjauskäynteineen. Itä- ja Etelä Afrikan alueet kärsivät edelleen eniten HIV- epidemiasta heidän osuutensa ollessa 45 % koko maailman HIV-tartunnoista. Huojentavaa kuitenkin on se, että Ugandassa uusien HIV-tartuntojen määrä on pienentynyt 2010–2017 välillä 51 % (UNAIDS 2018). HIV-tartuntojen ehkäisyyn halutaan edelleen kiinnittää maailmanlaajuisesti huomiota. Yksi merkittävä keino on Globaali AIDS-strategia (2021–2026), joka pyrkii vähentämään eriarvoisuutta asettamalla ihmiset keskiöön. Tavoitteena on saada AIDSin aiheuttama yleinen terveysuhka loppumaan vuoteen 2030 mennessä. (UNAIDS 2021, s.7).

Kiwokon sairaalassa on vaikuttava vastasyntyneiden teho-osasto (NICU), johon avustusten kautta on saatu hankittua kymmeniä moderneja keskoskaappeja. Vastasyntyneiden teho-osastolla on 38 potilaspaikkaa, jotka ovat koko ajan käytössä tai ylipaikoilla. Teho-osasto toimii opetusyksikkönä, jossa sairaanhoitajat käyvät kehittämässä tehohoitotaitojaan laajasti ympäri Ugandan. Teho-osaston aloitettua toimintansa vuonna 2000, heillä oli vain yksi keskoskaappi. Nykyään teho-osastolla hoidetaan 1200 keskosta vuodessa selviytymisprosentin ollessa 97 %. (Kiwoko Hospital i.a). Teho-osaston merkitys korostuu, koska Ugandassa vastasyntyneiden lapsikuolleisuus on korkea. Vuonna 2020 menehtyi 19 vastasyntynyttä tuhannesta. (Suomen YK:n liitto i.a).

Vierailimme myös Caring Hands -yhdistyksessä, jonka tavoitteena on kouluttaa naisia ja nuoria uuteen ammattiin erityisesti yrittäjyyden kautta. Yhdistyksen perustajajäsen on suomalainen Milla Happonen. Caring Hands on kouluttanut yli tuhat nuorta ja ohjannut ”kyläpankkitoiminta” -ryhmiä kaikkiaan 900 kyläyhteisöjen jäsenelle Kampalan ympäristössä. Caring Hands haluaa edistää yhteisön kehitystä ja keskittyy heikommassa asemassa olevien hyvinvoinnin edistämiseen antamalla heille koulutusta. Koulutuksen myötä ihmisillä on mahdollisuus omavaraiseen ja itsenäiseen elämään. (Caring Hands i.a). Caring Hands saa osan tuloistaan myymällä upeita kierrätysmateriaalista tehtyjä koruja. Caring Hands on toiminut Terve Afrikka -verkoston yhteistyökumppanina vuosia tarjoten erityisesti sosionomiopiskelijoille erinomaiset puitteet tehdä monipuolista harjoittelua.

Saimme mahdollisuuden tutustua Loving Hearts Babies home -orpokotiin, joka toimii myös opiskelijoiden harjoittelupaikkana. Vierailu orpokodissa oli todella sykähdyttävä. Saimme kuulla, miten orpokoti perustetaan ja millaisia vaatimuksia valtio asettaa, jotta orpokodin toiminta on mahdollista. Covid-aika on lisännyt Ugandassa paljon koulupudokkaita ja teiniraskaudet ovat kasvaneet räjähdysmäisesti (Nuwematsiko ym. 2021 s. 6). Hylättyjä vauvoja onkin nyt paljon ja vauvojen sijoittaminen orpokoteihin on haasteellista, koska paikkoja on rajallinen määrä. Loving Hearts Babies – orpokodissa on 34 alle 3-vuotiasta lasta, joista alle 1-vuotiaita on 18. Orpokoti pyrkii aina ensisijaisesti sijoittamaan vauvan samaan kyläyhteisöön sukulaiselle, jossa hänet on hylätty. Orpokodissa työskentelee lastenhoitajien lisäksi sosiaalityöntekijöitä, jotka jalkautuvat kyläyhteisöihin tukien takaisin sijoitetun lapsen kasvua ja kehitystä sekä antavat tukea ja kannustusta perheelle. Vaihdossa olevat Nursing ryhmän sairaanhoitajaopiskelijat valitsivat orpokodin yhdeksi harjoittelupaikakseen. Opiskelijat saavat asua orpokodin tiloissa edulliseen hintaan. He pääsevät näkemään monipuolisesti prosessia, minkä lapsi käy läpi orpokotiin sijoituttuaan sekä osallistumaan lasten

perustarpeista huolehtimiseen.

Kuva 3: Tiimimme Loving Hearts Babies orpokodin edustalla (kuva: Terhi Haapala).

Haluan kiittää lämpimästi Terve Afrikka -verkostoa saamastani vaihtomahdollisuudesta. Lisäksi kiitän aktiivisia opiskelijoitani Kristiania, Matiasta, Juusoa, Johannaa ja Viviä loistavasta kyvystä sopeutua uuteen kulttuuriin ja taitoon ottaa koko ryhmä huomioon. Voin samaistua täydellä sydämellä afrikkalaiseen sananlaskuun ” The eye never forgets what the heart has seen”.

Terhi Haapala
Lehtori, TtM
Sosiaali -ja terveysala
SeAMK

Terve Afrikka Kehitysyhteistyö ry – Health Africa Development Co-operation Organisation (HADCO) perustettiin vuonna 1999 terveys- ja sosiaalialan kansainvälisen osaamisen ja terveyden edistämiseksi Suomessa ja Afrikan maissa. Yhdistyksen tavoitteena on lisätä kiinnostusta eri kansojen ja kulttuurien väliseen yhteistoimintaan, lisätä kehitysmaatietoutta, globaalia kulttuurista sensitiivisyyttä sekä kehityspoliittista tietämystä Suomessa. Yhdistykseen kuuluu varsinaisten jäsenten lisäksi kannattajajäseninä kahdeksan ammattikorkeakoulua, Seinäjoen ammattikorkeakoulu mukaan lukien, muodostaen Terve Afrikka-

verkoston. (Terve Afrikka verkosto i.a).

Lähteet:

Caring Hands (i.a) https://caringhandsfinland.fi/finnish/

Duodecim. Terveyskirjasto. (17.8.2022). *Matkailijan terveysopas*. Haettu 19.10.2022. https://www.terveyskirjasto.fi/mat00055

Guilfoyle R., Morzycki A., & Saleh A. (2022). *What makes global healthcare partnerships successful? A systematic review.* Global Public Health, 17 (5), 662–671. DOI: 10.1080/17441692.2021.1892795

Kiwoko Hospital (i.a.) https://kiwokohospital.org/About%20us.html

Nuwematsiko R., Nabiryoa M., Bomboka J., Nalinya S., Musokoe D., Okello D., & Wanyence R. (2022). *Unintended socio-economic and health consequences of COVID-19 among slum dwellers in Kampala, Uganda.* BMC Public Health. 22 (88), 1-13. https://doi.org/10.1186/s12889-021-12453-6

Suomen YK:n Liitto. (i.a). Globalis. Lapsikuolleisuus Ugandassa. https://www.globalis.fi/Tilastot#group-by-letter

Ulkoministeriö (UM). (9.8.2022). *Matkustustiedotteet.* Haettu 19.10.2022. https://um.fi/tiedotteet

Ulkoministeriö (UM). (i.a). *Matkustusilmoitus.* https://matkustusilmoitus.fi/public_html?command=browse&p=matkustusilmoitus

UNAIDS (2018). *Data 2018*. https://www.unaids.org/en/resources/documents/2018/unaids-data-2018

UNAIDS (2021). *Global Aids Strategy 2021-2026. End inequalities end AIDS.*https://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/global-AIDS-strategy-2021-2026_en.pdf